

Valatödter, od sansk. korenike: han, occidere, ferire, percutere po Pottu ¹⁾ = grški *φαν*, occidere, lat. fend, zato: offendo, anschlagen; jaz pa bi še primeril česko: han (haneti, offendere), in tako staroslovansko ime: Volhan je enako z vedskim: Valhan, Schlangenriesentödter. Ker v Vedah ima to priime bog groma Indra, je tedaj staroslovansko ime: Volhan tudi nekdanje bilo ime Perunovo.

Kozo smo našli kot simbol burje, povodni (primeri *χμαρος*, in *χμαρος* Giessbach) v grški mitologiji združeno s pozojem; pa tudi indiška mitologija pozná pošast: Adžicega, od adži, koza, lit. ozys in čega, kača, pozoj, slovenski: sas, ses = pozoj.

Nad levim bregom Drave tri ure od Maribora je grad Wurmberg. V staro-visokonemščini pomenja Wurm to, kar drak; tudi wurmberški grofovi so imeli draka za grb. Sèm postavlja slovensko ljudstvo boje Kersnika, Kerstnika, Kresnika s pozojem: „sesom.“*)

Krsnik, Kresnik, Kristan, Krestnik se ujema z indiškim Keršna, od korenike: kerš, lucere, splendere, slov. kres, po metatezi kresati itd.

Glasnik t se je vrnil, kakor v besedah: struga, ostrov, oster, česk. sribro za prvotno: sruga, osrov, oser, sribro.

Ne samo solnčni ogenj kres o letnem solncevratu, temoč tudi obilo osebnih in topišnih imen Kresnik, Kresonja, Kristan, Kristanci, Kristanvrh itd. še opominjajo na častje solnčnega boga Kresa, tudi starohrvatsko ime Kresimir. Na norenskih kamnih se dvakrat najde ime Cresenius.

Ker je po indiškem mitu Keršna ubil pošast: Adžicega, po slovanskem pa Kresnik pozoja: sasa, sesa (primeri ime kraja: Kozoses, na Štirskem), nam to pričuje, da so stari Slovani si povod, burno meglovje itd. tudi predstavljali pod podobo: kozosesa — kozozmaja — Ziegenderache. In res na slovenskorimskem spomeniku, najdenem v Rogatcu, vidiš izobraženega kozosesa, kozozmaja (*Muchar „Gesch. der Steierm.“ I. B. Abbild. Taf. 10. XX. 1.)!!*

Takošno podobo: pol koze, pol zmaja, katero solnčni bog premaga, so utegnili tudi enkrat o paganskih časih prebivavci kozjanske okolice v svoji veži imeti in tako obvikniti poznamovanje: Kozje — Drachenburg. (Dal. prih.)

Slovensko slovstvo.

* Slovenska slovnica za domačo in šolsko rabo. Spisal Anton Janežič, c. k. učitelj na viši realki v Celovcu. Tretji natis. Natisnil J. Blaznik v Ljubljani, založila E. Liegelnova knjigarnica v Celovcu 1864.

Kmalí po 2. izdavi prišla je „slovenska slovnica za domačo in šolsko rabo“ v 3. ličnem natisu na svetlo. To že samo po sebi je dokaz cene Janežičeve slovnice, pa je tudi veselo znamenje, da je narodu našemu čedalje bolj mar za pravilni jezik domači. Podpiran po mnogih veljavnih možéh je preuredil in popravil marljivi gosp. izdatelj mnogo, česar je potrebovala knjiga za pravilnišo obliko. Nobene, tudi male drobtinice ni zanemaril, ki jo je našel tam pa tam v kakem časniku, v kaki knjigi itd. poslednje leta, ko je slovnica slovenska v marsikaki stvari krenila na drugo pot, ki jo je prejšnje leta hodila, ko smo bili le preveč vajeni „jurare in verba magistror.“ Ne dá se tajiti, da je ta napredek le v korist in slavo jeziku našemu; marsi-

ktera stvar res še le vrè, pa bode izvrela, in sediment bode dober. Žal nam je, da je 3. iztis ru zopet vzel, kar mu gré: samoglas; dozdeva se nam, katerim tudi veljá „festina lente“, da ne gremo naprej, ako se brez potrebe preveč obračamo nazaj. Le memo gredé naj bode to rečeno. Sploh pa radostni pozdravljamo novo slovnico, ki je bogata v materialu, ki je v nji nakupičen, in ktera se bode v prihodnjih izdajah še tem bolj odlikovala, čem bolj kritično bode gosp. izdatelj mojstroval obilo gradivo. Dobiva se slovnica po vseh slovenskih mestih; cena ji je 1 fl. 12 nov. kr.

* *Lahkoverni*. Vesela igra v 3 djanjih. Spisal Bernard Tomšič, bivši učitelj v Vinici na Kranjskem. Na svetlo dal Ljudevit Tomšič v Zagrebu 1864.

Iskreli domoljub Bernard Tomšič je leta 1845 zložil to burko po pripovedki, ki jo je bral v zagrebškem nemškem časniku „Luna“. Ker nam je ravno iz Zagreba došla in je nismo mogli še cele brati, naznanjamo svojim bravcem le to, da so „Lahkoverni“ zagledali beli dan, in da vsak že lahko seže po njih.

Domače čenčarije.

Iz Kamnika.

Ljubi stric! Ne zamerite, da Vam že od tistega časa, ko sem vam pisal o čudodelnih verižicah, nisem nič poročeval iz naših krajev; vem pa, da berete tudi ljubljanski nemški časnik in da tam najdete marsikak dopis iz našega mesta. Tedaj dobro veste, da pri nas Bistrica še zmiraj od Stranj proti Kamniku teče, in da na Grabnu še žeblje kujejo in da cesarski še sedaj smodnika ne delajo. Veste, da ne vzamem drugač peresa v roke, razun takrat, kadar imam kaj posebno važnega pisati, in tako je tudi sedaj. Dopisnik v gori omenjenem časniku je sicer omenil, da ima Nevljica bolj toplo, Bistrica pa bolj mrzlo vodo; to je res potrebno vediti žejnemu, da vé, s kakošno vodo si bo prej žejo ugasil; al pozabil je povedati to, da je na „placu“ na prodaj dvoj kruh: pšenični in soršični, kar je pa zopet lačnemu treba vediti. Al to še vendar ni najimenitniše. Ker bi bila škoda neprecenljiva in zguba nedomestljiva, ako bi kaj tacega široki svet ne izvedil, Vam hočem, ljubi stric, tudi to povedati. Rekli bote, že vem, pri vas znate posebno trdne koše iz bistriškega lesa plesti. O kaj še! Res, da so iz bistriškega lesa posebno trdne koše nekdanj znali plesti, — al to že vendar jenjuje in ni najbolj imenitno.

Kadar so Izraeljci do reke Jordana prišli, vedili so, da je obljubljena dežela blizo, kadar bote pa Vi v Kamniku Bistrico slišali šumeti, vedite, da ste blizo omenjenega cilja. Le sledečih znamenj se držite. Ko stopite v Kamniku na „Neue Welt“, pojte naravnost čez sredo mesta, na „Grabnu“ se držite trdnega desnega brega Bistrice, ki zdaj tako upokojena teče, da Vam ne bo strahú delala; pod Stranjsko cerkvijo hodite naprej, držé se zmirom desnega brega; pri „Laudonu“ pod Mrzlo goro pojte memo, pa nikar noter ne stopite, sicer ne boste deležni dobrot obljubljene dežele; zakrenite jo potlej na levi breg Bistrični in prišli bote „Pri Znamnji“ do tistega kraja, kjer Črna vali svoje črne valove v bistro Bistrico in tam stoji „Gasthaus zum gelobten Lande“ z vatelskim napisom. Priporočam Vam, ljubi stric, pred vsem ta „Gostaus“, kadar bote šli v kamniško Bistrico; vem, da težko govorite slovenski, tukaj pa stanujejo trdi Nemci: čmu neki bi bil „Gostausu“ nemški napis? Lah nima nemškega napisa, Francoz tudi ne, tedaj tudi Slovenec ne. Gorjanci dobro vedó, da dobijo v „klopten Lond“ dobro kapljico — in se vé da zanje je ta napis. Pauri pravijo „pri Matiji v Pajkovem“, pa kaj hočete? Paur je paur. Ako pa že pol ure od

¹⁾ Pott „Etym. Forsch.“ I, 255.

*) Po sasu, sesu je utegnila ime dobiti: anemona pulsatilla pratensis, tudi v srbščini: „sasa“ imenovana.

Kamnika proti Grintovcu staknete tak napis, kaj hočem še le reči od Kamnika? V našem mestu ni krčmarjev, ne štacunarjev, ne rokodelcev; mi imamo le „Gasthause“, „Handlunge“ itd. Slovenski napisi pri nas še bele vrane niso. Kadar v Kamnik pridite, se boste sami vsega tega prepričali, in vidili boste, ako tako napredujemo še nekaj let, da se bode Kamnik lahko — z Dunajem meril. To Vam pa vendar le prav natihoma povém, da se po svetu ne razglasi, češ, da svoje napise na hišah in marsikaj družega o kulturi svoji obešamo na veliki zvonec. Če pridite k nam, Vam bode še več imenitnega povedal

Vaš zvesti stričnik
Jurčkov Matevž.

Kratkočasnica.

Iz Gornjega grada. — V grškem basnoslovju se bere, da je kralj Argej prepovedal svojemu sinu Tezeju, da ne sme poprej na kraljevi dom v Atene priti, dokler ne bode zmožen kamen vzdigniti, s katerim je Argej pokrtil svoj meč pa sandale. Starinarji mi bodo hvaležni, ako jim povem, da v Gornjemgradu je kamen, pod katerim so ležali omenjeni meč pa sandali. Pred Pilpah-ovo hišo namreč leži peščen kamen, gladko obsekan, enak prešnim kamnom, samo da ni izdolben. Prašaje gospodinjo, kaj da pomeni ta kamen in od kod da je, mi odvrne, da že od nekdaj leži pred hišo, pa nikdo ne vé, od kod da je. Ponoči ga fantje hodijo vzdigavat; kdor ga vzdigne, je mož in zadobi vse možke pravice. Kdor tedaj hoče izvediti, je li že možák, pride naj v Gornjigrad. Vaga pa kamen en cent in pol. Istina!

Deželni zbori.

Deželni zbor v Ljubljani.

V 10. seji je pred obravnavo današnjega dnevnika predsednik omenil, da ste zboru dve prošnji izročene bile: eno je podala občina na Krškem zastran mostú čez Savo, drugo so kranjski kirurgi izročili, naj bi se popotnina in vožnina, kadar grejo ozdravljat bolne najdenice (otroke nezakonskih staršev) pravičnejše ustanovila. Obe prošnji ste bile dotičnemu odseku izročene. — Bilo je danes na vrsti poročilo tistega odseka, ki je bil izvoljen, da bi presodil poročilo deželnega odbora o njegovi delavnosti od lanskega zbora do danes. Poročevalec je bil gosp. baron Apfaltern. Opomnil je, da je lanski deželni zbor imel dosti dela, in da je deželi prizadel mnogo stroškov, pa je vendar ubogo malo koristil, posebno ker je vlada tako malo njegovih sklepov potrdila. Ko je odborovo poročilo prebral, potem se je začel splošni razgovor. Poslanec Brolich je sprožil prvo strelo na deželni odbor, ki je v zadnjih treh sejah moral sila veliko trpeti. Očital je sporočilo, da ne obsega vsega, kar bi bil imel povedati, na priliko, o stroških za zidanje bólnice ljubljanske, dalje pa je tudi zahteval, da bi v poročilu morala biti povedana pogodba z usmiljenimi sestrkami, po kateri so zavezane, da si one same napravijo pohošje in druge reči, ne pa da jih dežela jim oskrbuje. Očital je deželnemu odboru, da samovladno dela: „sic volo, sic jubeo“, in da nedavno je celó rekel učen mož izmed deželnih odbornikov, da bode §. 7 odborovega napotka treba še večkrat prestopiti. Večkrat so se čuli v zbornici nasprotni glasi, ko je, na priliko, govornik po svoje razlagal pogodbo z usmiljenimi sestrkami o napravi novega pohošja itd. — Posl. Krommer je zavrnil predgovornika, rekoč, da je odsek poročal samo o tistem, kar je deželni zbor storil po naročilu deželnega zbora

ali pa sam za sebe, in da vse druge reči ne spadajo semkaj, ker so bile že predmet zborovega pretresovanja ali še bodo. — Potem se je (nemški) oglašil poslanec Svetec, da v tem poročilu ni povedano, kako so se razdale službe deželnega računstva in ljubljanske bólnice. Rekel je, da deželni odbor ni imel pravice služeb razdajati v bólnici, za katero še ni narejenega službnega reda, in da je svoje meje prestopil tudi v tem, ker je pri delitvi teh služeb prvo mesto dajal tujcem pred domačimi ljudmi, in ker je v službo postavil take, ki ne znajo slovenskega jezika. Naposled je nasvetoval: naj bi se izvolil, da bi pretresel razdelitev teh služeb, odsek petih poslancev, med ktere pa naj bi se ne izbral noben deželen odbornik. — Na to se je oglašil poslanec dr. Zupan, da „učeni mož“ izmed deželnih odbornikov menda najbrže nanj meri, ker je o §. 7 službenega napotka rekel, da ga bode moral deželni odbor v sili še večkrat prestopiti, ko bi, na priliko, prišla vojska za pripravo vojaško, za bolnike domače itd. Zoper Svetčev nasvet je pa opomnil, da te službe je razdajal nalašč za to postavljeni pomnoženi odbor, zoper kterega se je on že lani upiral, ki pa je vendar izvoljen bil in ki zdaj ni dolžan o svojem delu odgovarjati, ker že s to pogodbo je prevzel to opravilo. — Poslanec dr. Toman je podpiral Svetčev nasvet rekoč: ker pravijo, da pomnoženi deželni odbor ni odgovoren, toraj naj se pové, kako naročilo ima ta odbor; dokler tega ne bode, mora veljati Svetčev nasvet. Na koncu je še nasvetoval, da bi v odsek, po Svetcu nasvetovani, tudi poslanci pomnoženega deželnega odbora ne smeli priti. — Poslanec žl. Strahl je opomnil, da v obče ne izpodbija misli Svetčevega nasveta; da on pri oddajenju očitovanih služeb ni tako glasoval; da one službe niso bile oddane po deželnem odboru, ampak po pomnoženem odboru; samo da je pomisliti, da bi potlej pošten človek več ne hotel iskati nobene deželne službe, če bodo uže razdane službe potem vselej hodile v zbornici na pretresovanje. Ko bi pa Svetčev nasvet obveljal, potem svetuje, da bi zbornica v skrivnej seji dalje o tem govorila. — Posl. Svetec je odgovoril, da se tega pretresovanja nikakor ni bati tistim, ki so sposobni za take službe; če se pa za službo oglaší kdo, ki je ni vreden, potem je on sam kriv, ako se njegove lastnosti pretresajo v zbornici; sicer je pa rekel, da se ne ustavlja nasvetoma g. dr. Tomana in g. žl. Strahla. Naposled sta zoper Svetca govorila še posl. Krommer in baron Apfaltern. Glasovanje ni potrdilo Svetčevega nasveta.

V 11. seji se je nadaljeval pogovor o posameznih stvaréh tistega poročila, ki je bilo uže v zadnji seji na vrsti. — Poročevalec baron Apfaltern je bral odsekove nasvete, katerih prvi govori, naj bi deželni zbor za zdaj ne iskušal ustanoviti zakona, po katerem bi se patronske pravice odkupovale. Poslanec dr. Zupan je temu nasvetu nasproti priporočal, naj bi se izvolil odsek petih, kateri bi ukrenili, kako se imajo te pravice odkupiti. Odsekov nasvet je po glasovanju obveljal. — Drugi nasvet je bil: naj se zdaj več na vrsto ne jemlje zakon o šolskem patronstvu in o stroških za poslopje ljudskih učilnic, ki ga lani ni vlada bila potrdila. Glasovanje potrdi odsekov nasvet. — Tretji nasvet, ki ga je zbor potrdil brez pogovorov, pravi, naj zbor naroči denarstvenemu obseku, da bi še letošnjemu zboru podal svoje nasvete o tem, kako bi se naredilo, da bi dežela od vlade nazaj dobila svoje premoženje, ali če bi ne mogel podati tega nasveta, naj bi povedal za držke. — Peti nasvet naroča denarstvenemu obseku, da bi zboru podal tiste nasvete, ki se mu zdé potrebni o tem, ker vlada lansko leto ni potrdila deželi loterijskega posojila, da bi svoje dolgove za zemljiško